

28.11.2019

EOAK/4202/2019

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki

SYYTEOIKEUDEN VANHENTUMINEN

1 KANTELU

Kantelija pyysi tutkimaan, onko esitutkintaa mahdollista jatkaa hänen tapauksessaan. Kantelija kertoi tehneensä tutkintapyynnön epäilyistä terveystietojensa urkkimisesta, mutta tutkinta oli lopetettu syyteoikeuden vanhentumisen vuoksi.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumatietoja

Kantelija epäili nimeämänsä keskussairaalan vahtimestarin katselleen kantelijan potilastietoja ja myös levittäneen niitä ulkopuolisille. Rikosilmoitus asiassa kirjattiin 7.3.2019 ja siihen merkittiin epäillyn henkilörekisteririkoksen ja salassapitorikoksen tekoajaksi 17.4.2016.

Rikoskomisario päätti 26.6.2019 olla toimittamatta esitutkintaa, koska hän katsoi sekä henkilörekisteririkoksen että salassapitorikoksen syyteoikeuden vanhentuneen jo ennen ilmoituksen vastaanottamista. Rikoskomisario totesi kummastakin mainitusta rikoksesta voitavan tuomita enintään vuosi vankeutta ja rikoslain mukaan syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta.

3.2 Kannanotot

Salassapitorikoksesta säädetään rikoslain 38 luvun 1 §:ssä seuraavaa:

Joka laissa tai asetuksessa säädetyn taikka viranomaisen lain nojalla erikseen määräämän salassapitovelvollisuuden vastaisesti

1) paljastaa salassa pidettävän seikan, josta hän on asemassaan, toimessaan tai tehtävää suorittaessaan saanut tiedon, taikka

2) käyttää tällaista salaisuutta omaksi tai toisen hyödyksi,

on tuomittava, jollei teko ole rangaistava 40 luvun 5 §:n mukaan, *salassapitorikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Rikoslain 40 luvun 5 § puolestaan kuuluu seuraavasti:

Jos virkamies tahallaan palvelussuhteensa aikana tai sen päätyttyä oikeudettomasti

1) paljastaa sellaisen asiakirjan tai tiedon, joka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) tai muun lain mukaan on salassa pidettävä tai jota ei lain mukaan saa ilmaista, taikka

2) käyttää omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi 1 kohdassa tarkoitettua asiakirjaa tai tietoa,

hänet on tuomittava, jollei teosta muualla säädetä ankarampaa rangaistusta, *virkasalaisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Virkamies voidaan tuomita myös viralta pantavaksi, jos rikos osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi tehtävänsä.

Jos virkamies huolimattomuudesta syyllistyy 1 momentissa tarkoitettuun tekoon, eikä teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus sekä muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen, hänet on tuomittava, jollei teosta muualla säädetä ankarampaa rangaistusta, *tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Rikoskomisarion päätöksestä ei käynyt ilmi, oliko asiassa mahdollisesti selvitetty kantelijan tekijäksi epäilemän henkilön asemaa. Tällä on merkitystä, koska rikoslain 40 luvun 12 §:n 1 ja 2 momentin mukaan

Tämän luvun virkamiestä koskevia säännöksiä sovelletaan myös julkista luottamustehtävää hoitavaan henkilöön ja julkista valtaa käyttävään henkilöön.

Tämän luvun 1–3, 5 ja 14 §:ää sovelletaan, viraltapanoseuraamusta lukuun ottamatta, myös julkisyhteisön työntekijään.

Näin ollen, jos epäilty on julkisyhteisön työntekijä, niin häneen sovelletaan rikoslain 40 luvun 5 §:n säännöksiä virkasalaisuuden rikkomisesta ja tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta. Vanhentumisen kannalta on edelleen huomattava, että rikoslain 8 luvun 1 §:n 4 momentin mukaan virkarikoksen vanhentumisaika on vähintään viisi vuotta, joka ei tässä tapauksessa ole vielä kulunut.

Poliisilaitoksen lausunnon mukaan epäillyn rikoksen tekijäksi nimetty henkilö on epäillyn rikoksen tekoaikana ollut julkisyhteisön työntekijä. Näin ollen epäillyn rikoksen syyteoikeus vanhentuu vasta viiden vuoden kuluttua epäilystä tekoajasta, eli tässä tapauksessa 17.04.2021. Tutkinnan päätös on lausunnon mukaan siten tältä osin virheellinen.

Voin yhtyä poliisilaitoksen lausuntoon. Rikoskomisario on itsekin todennut, ettei hän tutkinnan päätöstä tehdessään huomionnut virkarikosten erityistä vanhentumisaikaa.

Poliisilaitoksen mukaan ilmoitus on otettu uudelleen tutkittavaksi ja asiassa on 8.8.2019 kirjattu uusi ilmoitus, jossa nimikkeenä on virkasalaisuuden rikkominen. Asiassa toimitetaan esitutkinta tai vaihtoehtoisesti ryhdytään esitutkintalain 3 luvun 10 §:ssä säädettyihin toimenpiteisiin esitutkinnan rajoittamiseksi.

Tämä huomioon ottaen asia ei anna minulle aihetta muuhun kuin, että kiinnitän vastaisen varalle rikoskomisarion huomiota edellä todettuun virkarikossäännösten soveltamisesta ja huolellisuuden esitutkintapäätöksiä tehtäessä.

Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestä.